

9. maj 2019

FM2019/10

Politisk-Økonomisk Beretning for 2019

(Naalakkersuisoq for Finanser og Nordiske Anliggender)

Siumut skal hermed komme med følgende bemærkninger til den af Naalakkersuisut fremlagte Politisk-Økonomiske Beretning for 2019 med afsæt i den økonomiske situation og beskriver de væsentligste initiativer som forventes gennemført:

Mange steder er fiskeriet absolut centrum for livets opretholdelse. Vi vil opfordre Naalakkersuisut til at undersøge indhandlingspriserne de beboede steder hvor der ingen konkurrence er, idet indhandlingspriserne kan være lavere og fordi indhandlingssituationen indimellem skaber stor konkurrence, hvorfor, at man i samarbejde med kommunen og fiskerne kunne undersøge dette.

Nogle af tankerne kunne være, at man ændrer forholdene og indfører indhandlingsskibe. Om det er muligt, at man begynder at benytte sig af flydende fabrikker det vil sige fiskeproduktionskibe. Dermed kunne man komme udover manglen på arbejdskraft på landanlæggene og komme ud af fiskernes manglende indhandlingsmuligheder. De flydende produktionsenheder skal så sættes ind de steder, hvor der er manglende indhandlingsmulighed.

Vi er vidende om, at man med hensyn til fiskerikvoterne, for eksempel på Østkysten hvor nogle af kvoterne opfiskes, at Islændingene skulle have sagt, at hvis deres %-andel af kvoterne skal nedsættes, så vil man sætte grænser for de grønlandske trawleres havneanløb på Island. En af begrundelserne derfor skulle så være, at der ikke er havneanlæg hvor man kan lægge til i Østgrønland.

Det kan vi ikke acceptere fra Siumut. Derfor vil vi opfordre Naalakkersuisut til at løse dette problem og få snakket med trawlerrederierne. Vi kan ikke acceptere, at der imellem Island og vort land altid skal være så få kvoter ud fra ovenstående betragtninger.

Vi vil endvidere på det kraftigste opfordre Naalakkersuisut til at svare på, om det er korrekt, at vores kvoteandel er mindre end vore nabolandes, som følge af de politiske forhold. Vores havområde er langt større end vort nabolandes havområder.

Vi vil endvidere opfordre Naalakkersuisut til, at man i samarbejde med trawlerrederierne prøver at finde frem til, om der kan udstedes kvoter i andre lande. Dermed vil man kunne optimere situationen og forøge værdien samtidig med, at vore fiskeres problem med at finde indhandlingsmuligheder vil mindskes.

Som det allerede vides har vi til dels et godt samarbejde med EU også i uddannelsesmæssig sammenhæng.

Englands brexit fra EU er et kendt fænomen. Heldigvis har Naalakkersuisut i god tid indgået en aftale for foreløbig et år omkring vores eksport af fisk m.m. til Storbritannien. Vi vil gerne kræve, at man forholder sig særdeles opmærksomme i forhandlingssituationerne, fordi vores eksport af fiskeprodukter til Storbritannien har en meget høj værdi, og som man ikke gerne skulle miste i et fremtidigt perspektiv.

Vi vil gerne opfordre Naalakkersuisut til konstant, at lede efter nye alternative erhvervsmuligheder, som vi i dag ikke har og desuden findes der i dag arbejdspladser, der henhører til vort land, men som er placeret i udlandet, disse kan flyttes herop og man bør undersøge, hvorvidt man her i landet i større udstrækning eventuelt kan få glæde af det.

Man regner i beretningen med, at eksport af vand og is vil blive en del af vort lands store ressourcer og dermed et sikkert indtjeningsgrundlag. For at få gjort disse forhåbninger til realiteter er Naalakkersuisut i gang med, at finde egnede metoder til virkelighed.

Der er i den forbindelse udpeget 5 indsatsområder. Der er undersøgt kvalitetsmæssige forhold. Selskabet Imivik kan nu eksportere vand og vi lykønsker dem og ønsker dem alt mulig held og lykke.

Vi vil indtrængende opfordre Naalakkersuisut til, at speede op for eksporttilladelser. Det er på høje tide, at få færdiggjort opgaverne, så vi ikke agterudsejles af udefrakommende konkurrenter.

Statistikken viser, at antallet af turister er i fremgang fra 2015 til 2018. Dette ses i antallet af udefrakommende fra andre lande, der tager herop som er steget.

Man regner med at indtægterne fra turismen vil udgøre ca. 340 millioner kr. i 2017.

Vi har endvidere lagt mærke til, at der ude på kysten mange forskellige steder dukker mange småvirksomheder op. Vi vil gerne fra Siumut takke alle indenfor turismebranchen for deres indsats.

Med henblik på fremtiden har Siumut stor lid til, at man fra centralt hold har en række tiltag igang, ligesom, at de private virksomheder er optimistiske omkring deres aktiviteter.

Den tværpolitiske organisation (IEA) meddeler, at behovet for olie i fremtiden vil stige. I dag er der ikke nævneværdige aktiviteter i forbindelse med olieudvinding.

Vi er derfor fortrøstningsfulde overfor interessen for vort lands potentielle olieudvinding, som er stigende og vi har gode forventninger, fordi Naalakkersuisut er vågne heroverfor.

I forbindelse med de samtaler vi har med råstofproducenter, kan vi fra Siumut mærke, at man har stort fokus på hvor lang tid det tager, at få tilladelse selv til forundersøgelser.

Vi er i Siumut meget forstående overfor denne kritik. Derfor vil vi da også indtrængende bede Naalakkersuisut om, at være forstående overfor den investeringslyst, som man åbenbart sidder overhørig. Selskaberne bør hurtigst muligt få at vide, at vi gerne vil arbejde hurtigt og seriøst.

Vi er glade for, at Råstofskolen i Sisimiut går godt. Der er mange unge klar til at arbejde herhjemme og også til at blive ledere i mineindustrien, ikke mindst er der mange unge, der via en opgradering af deres uddannelse i udlandet får banet vejen for, at kunne komme ind på de højere uddannelseser.

Vi er fra Siumut glade for, at kunne mærke, at man kan begynde så småt, at mærke en lille stigning i de selskaber, der godkendes. I perioden fra 2017 til 2018 var der 44 men i starten af 2019 var der 55.

Dette vil give positive resultater og når der i fremtiden bliver flere private, som godt nok i opstartsperioden er småvirksomheder, men som allerede nu kan forudses at blive til større virksomheder og samtidig vil de give en god indtægt som supplement til vort lands økonomi. Det må så være de selskaber der ejes af de private erhvervsdrivende.

De forskellige mineindustrier der er her, som endnu er meget små, vil vi med glæde hilse velkommen. Vi er i Siumut helt overbeviste om og forventer, at sådanne virksomheder i stor stil vil være en løftestang for vores finansiering af vores selvstændighed.

Vi vil endvidere fra Siumut bede om at lægge mærke til og forstå, at vi ikke selv har mulighed for fuldt ud at dække arbejdspladserne i mineindustrien. Derfor må vi byde folk fra andre lande velkommen til, at komme og hjælpe os.

Set undet ét er ledigheden faldende, men vi vil fra Siumut på det kraftigste henstille til, at visse byer og bygder har et overmåde stort antal ledige og det tal skal nedbringes og man bør gøre noget aktivt ved det.

Derfor vil vi fra Siumut anbefale, at man må arbejde på, at disse bestemte områder må få økonomisk støtte.

Ledigheden er større om vinteren end om sommeren. Derfor er det også vigtigt, at man arbejder på at få flere arbejdspladser om vinteren.

Vi vil gerne opfordre Naalakkersuisut til at gøre noget konkret for, at få undersøgt, hvordan man kan løse dette problem.

Vi lægger mærke til, at langt de fleste af de ledige er ikke-faglærte. Vi vil derfor gerne opfordre Naalakkersuisut til, at undersøge hvad der kan gøres for, at uddanne de ikke-faglærte så de kan opkvalificere sig, og om der findes brugbare metoder dertil. Dette kan i øvrigt med fordel gennemføres i samarbejde med kommunerne.

Endvidere vil vi gerne opfordre Naalakkersuisut til, at de hjemmehørende handicappede eller de som kun har begrænsede evner og derfor ikke kan arbejde på fuldtid normalt, men som har lysten til at arbejde, dem må vi lære at byde velkommen på arbejdsmarkedet og hjælpe dem med at finde egnet arbejde.

Vort lands økonomiske velbefindende har nu også smittet positivt af på kommunernes økonomi og fungerer ganske fint. Dog vil vi bede Naalakkersuisut om, at være vågne overfor de anlægsopgaver der ligger og venter, fordi vi ved, at disse investeringer har en stor indflydelse og man må være vågne overfor, at anlægsopgaverne godt må spredes noget mere ud på kysten.

Afgifter og skatter er set under et kunne bemærke at de penge der kom ind i 2018 er 160 millioner kr. flere end i 2017.

Med hensyn til afgifterne er det forhøjelser og dels fiskeriet, og fra personbiler der er indtægter kommet ind.

Landets periode med velhavenhed bør efter Siumuts mening også mærkbart komme lavindkomsterne til gode. Der vil vi gøre opmærksom på forhøjelsen af fradraget, at aldersrentemodtagerne skulle have mulighed for i øjere udstrækning af tjene lidt flere penge ved siden af, arbejdsfradraget m.m.

Vi kan samtidig bide mærke i at afgiftsindtægterne fra tobak og spiritus er faldende. Dette viser sort på hvidt, at vi markant ryger mindre og drikker mindre.

Desværre ses det at borgernes restancer er stigende, dette forhold må gøres mindre i samarbejde med kommunerne.

Man kan se at de offentligt ejede virksomheders gæld vil stige i de kommende år. Stigningerne vedrører Kommuneqarfik Sermersooq og atlantlufthavnene.

Vi har lagt mærke til, at de andre kommuner ikke har nogen planer om at gældsætte sig. Det viser så, at den største part af udviklingen om man så må sige, set under ét stammer fra kommunerne.

Vi vil ihærdigt overfor Naalakkersuisut bede om, at man er årvågne overfor, at kommunernes virksomheder bør kunne lejes på mere gennemsnitlige vilkår.

Der vil komme en naturlig grænse for et låneloft for det samlede land. Gør vi vi ikke det, vil vort lands betalingsevne lide herunder. Man skal her passe særligt på, at kontrollere dette låneloft fordi man kan risikere, at landets andre regioner bliver lukket af for investeringer.

Siden vi fik selvstyre har vi indtil i dag fået mange veluddannede hjemmehørende. Det må vi så også være stolte af – bare et kort øjeblik. Alligevel er graden af veluddannethed ikke nok endnu.

Mange mennesker tager til udlandet for at tage deres uddannelser, og nogle af dem ønsker først at få praktisk træning. Vi vil opfordre Naalakkersuisut til sammen med de unge, at få undersøgt hvad der skal til for at få dem til at vende hjem igen.

Når de unge vender hjem efterlyser de et sted at bo, daginstitutioner til deres børn, gode skoler og en masse andre ting, der skal have en vis grad af kvalitet i sig.

Vi skal bede om, at man lægger mærke til, at uddannelse mange gange kun kan nås når man har en god grundskole i orden fra folkeskolen.

Vi vil derfor med glæde afvente Naalakkersuisuts tiltag i denne forbindelse.

Alle vi borgeres største håb er, at vi er raske. Skulle det uheldige ske, at vi går hen og bliver syge skal vi kunne regne med at få den nødvendige hjælp. Derfor skal vi til enhver tid blive ved at efterspørge den bedst mulige service indenfor sundhedssektoren.

Det er også nødvendigt at italesætte, at vi har mange ansatte i sundhedsvæsenet, der arbejder godt. Derfor vil vi kræve, at Naalakkersuisut i samarbejde med alle interessenter løser dette problem.

Vi vil opfordre til, at forebyggelsesarbejdet øges i samarbejde med kommunerne. Det er også vigtigt, at ihukomme at samarbejde med de mange frivillige.

Lad os alle samarbejde omkring i fællesskab at få skabt et godt og velfungerende sundhedsvæsen.

Vi bakker op om kommunernes arbejde på, at forhindre fouering af vort miljø. Vi er også glade for, at kommunerne har påtaget sig deres ansvar.

Boligmanglen herhjemme er udtalt stor og gør vi ikke noget nu vil problemet vokse sig større og større. Historien viser med tydelighed, at de hidtidige tiltag har været for mangelfulde. Derfor skal der her og nu forbedres, såfremt problemet skal løses – og det skal løses.

Det offentlige skal hjælpe de der ikke umiddelbart har mulighed for selv at bygge.

Heldigvis er der mange borgere der selv bygger deres egne boliger ud fra de eksisterende muligheder. Vi mener i Siumut, at disse muligheder skal være flere og nå ud til endnu flere således, at mange flere kan gøre brug af disse ordninger. Siumut mener også, at disse ordninger bør kunne bruges mange flere steder.

Såfremt problemet skal løses, må alle partier i Inatsisartut virkelig indgå i et reelt samarbejde herom. For at få løst problemet må vi kræve, at Naalakkersuisut hurtigst muligt sammen med alle interessenter fremlægger brugbare løsningsforslag overfor Inatsisartut.

I forbindelse med den kommende finanslov for 2020 regner Naalakkersuisut med, at der bliver penge nok. Alilgevel er der grund til at mane til forsigtighed.

Siumut mener i den forbindelse, at disse positive forventninger også skal komme landets regioner til gode, fordi de er ved at være agterudsejlede og de bør nyde godt af den gode økonomi. Det bør således komme alle borgeres velfærd til gode, så man oplever lighed uanset hvilke del af landet man nu bor i.

Vi viil fra Siumut gerne være med til ændre skattegrundlaget, ikke mindst med henblik på lavindkomsterne og de ældre. Der er nu gået 14 år uden at man har ændre ved personfradraget, hvilket er til trods for, at leveomkostningerne er steget mere end 50% i den forløbne periode.

De der er ved at blive ældre skal have lov at arbejde i længere tid og de bør have lov at kunne få udbetalt det meste af deres aldersrente.

I denne sag skal man i vurderingen heraf medtage, at fiskerne og fangerne som oppebærer aldersrentepension skal have lov at beholde deres fangstbeviser.

Ved at forhøje det personlige fradrag og ved at indføre arbejdsmarkedsfradraget, vil de borgere der er lavere bemidlede og flere ældre opleve markant bedre betalingsevne.

Vi indbyder partierne i Inatsisartut til et samarbejde for at sætte os et fælles mål op om, at komme alle disse mange problemer til livs, som vi har været inde på.

Borgerne beder os om, at holde op med at skændes og løse problemerne i fællesskab. Vi har muligheden for, at blive i vort land og gøre det endnu bedre at bo her.

Vi har alle brug for varme og kærlige hænder om vi er børn, ældre eller handicappede vil vi altid have behov for varme og kærlighed.

Derfor vil vi fra Siumut bede Naalakkersuisut om, at den service vi yder overfor disse mennesker skal forbedres, og ikke mindst skal det at arbejde med disse mennesker blive mere attraktivt og forholdende på arbejdspladsen skal forbedres, hvorfor vi meget gerne ser, at Naalakkersuisut forelægger tiltag hertil overfor Inatsisartut.

Hvis vi skal føle tryghed døgnet rundt er det nødvendigt, at vi har et beredskab der fungerer, derfor skal forholdende for de mennesker, der arbejder i beredskabet også være i orden, hvilket vi indtrængende efterlyser og beder Naalakkersuisut om at gøre noget ved.

Det er på dette grundlag, at vi fra Siumut ønsker et samarbejde med jer alle, så vi kan få flere indbyggere herhjemme. Der er mange af vore landsmænd i Danmark der gerne vil hjem. Jeg er ikke i tvivl om, at der nok er folk i udlandet der også gerne vil flytte hertil. Jo flere mennesker vi bliver, jo bedre økonomi vil vi få.

I Siumut er det vores mærkesag, at der opleves lighed i udviklingen herhjemme, derfor efterlyser vi planer om decentralisering af de selvstyrejede virksomheder.

Et land der grundlægges og udvikles ud fra en lighedsideologisk tankegang, er også et land der står sammen.

Til slut vil vi venligst bede alle partierne i Inatsisartut om et samarbejde for at løse alle vort lands mange problemer ved et fælles samarbejde.

Lad os løse de store problemer i fællesskab og lad os arbejde for at løse problemerne uden at skændes herom. Kan vi det, vil det smitte af på borgerne, der vil få grundlag for at have gode forventninger til deres dagligdag. Med disse bemærkninger og med vores fremstillede krav tager vi hermed Politisk-økonomisk Beretning for 2019 til efterretning.

Hermann Berthelsen
Siumut.